

УДК 658.512.6

Прокопович Л.Б., к.е.н.,

Кондратьєва В.Ф.

Національний університет кораблебудування ім. ад. Макарова

ТРУДОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ МИКОЛАЇВСЬКОГО РЕГІОНУ: СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Проведена соціально-економічна оцінка стану трудового потенціалу Миколаївського регіону, визначені чинники впливу на стан, формування та розвиток трудового потенціалу. Запропоновані рекомендації стосовно напрямків збереження та розвитку трудового потенціалу регіону.

Ключові слова: трудовий потенціал, кількісні та якісні характеристики трудового потенціалу, соціально-економічні чинники, збереження та розвиток трудового потенціалу.

Prokopovich L., Kondrat'eva V.

LABOR POTENTIAL MYKOLAIV REGION: STATUS, PROBLEMS AND THEIR SOLUTION

The social and economic assessment of the labor potential of the Mykolayiv region, identified factors influence on the formation and development of labor potential. Proposed recommendations for areas of conservation and development of labor potential.

Key words: labor potential, quantitative and qualitative characteristics of labor potential, socio-economic factors, preservation and development of labor potential.

Прокопович Л.Б., Кондратьєва В.Ф.

ТРУДОВОЙ ПОТЕНЦИАЛ НИКОЛАЕВСКОГО РЕГИОНА: СОСТОЯНИЕ, ПРОБЛЕМЫ И ПУТИ ИХ РЕШЕНИЯ

Проведена социальное-экономическая оценка состояния трудового потенциала Николаевского региона, определены факторы влияния на состояние, формирование и развитие трудового потенциала. Предложенные рекомендации относительно направлений сохранения и развития трудового потенциала региона.

Ключевые слова: трудовой потенциал, количественные и качественные характеристики трудового потенциала, социально-экономические факторы, сохранение и развитие трудового потенциала.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. На сучасному етапі соціально-економічного розвитку регіонів України і Миколаївської області зокрема, спостерігається глибока невідповідність між потребами у

прискореному економічному зростанні та можливостями його досягнення з огляду на погіршення кількісно-якісних характеристик трудового потенціалу. За таких умов виникає об'єктивна потреба в соціально-економічній оцінці стану трудового потенціалу, як в кожному окремому регіоні, так і в країні в цілому, та потреба у визначенні напрямків збереження і розвитку трудового потенціалу.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Особливе місце серед головних чинників розвитку економіки посідає трудовий потенціал регіонів країни. Вагомий внесок в теоретичну та практичну розробку проблеми трудового потенціалу внесли такі відомі економісти, як Богиня Д., Богоявленська Ю., Бондар Н., Грішнова О., Завіновська Г., Калина А., Михайлов Є., Пилипенко С., Поліщук В. та інші. Незважаючи на значні здобутки, отримані вказаними фахівцями, поза увагою залишилися багато питань. До цього кола належить проблема оцінки стану трудового потенціалу Миколаївського регіону в сучасних умовах розвитку економіки країни.

Цілі статті. Метою дослідження є оцінка стану трудового потенціалу Миколаївського регіону, визначення проблем, а також шляхів їх вирішення.

Викладення основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Термін «потенціал» з латинського «міць», «сила». У загальному значенні зміст терміна розкривається як «ступінь потужності в якому-небудь відношенні, сукупність засобів, необхідних для чого-небудь» [9]. Спроби вирішення проблеми оцінки потенціалу на рівні країни, галузі та підприємства призвели до різноманітних визначень. Враховуючи аспекти нашого дослідження, зазначимо, що трудовий потенціал регіону – це сукупна здатність наявних у межах регіону трудових ресурсів забезпечити виробництво максимально можливого обсягу матеріальних благ і послуг, що відповідають потребам суспільства на даному етапі його розвитку. Величина трудового потенціалу визначається кількістю та якістю трудових ресурсів, що мають у наявності, та можуть бути залучені до суспільного виробництва, а також умовами, що забезпечують їх ефективне використання [8].

Миколаївська область – один з високорозвинених індустріальних регіонів України. В області налічується 19 адміністративно-територіальних та 4 міста обласного значення. В загальнодержавному поділі на частку промислового комплексу області припадає 2,5% реалізованої промислової продукції. В обсязі галузей виробництва України питома вага виробництва електроенергії області займає 3,1%,

машинобудування – 5,1%, легкої промисловості 7,1%, харчової промисловості – 3,5% [11].

Таблиця 1

Динаміка трудового потенціалу Миколаївської області

Показники оцінки трудових ресурсів	2005 рік	2006 рік	2007 рік	2008 рік	2009 рік	2010 рік
1	2	3	4	5	6	7
Економічно активне населення, тис чол.	595,0	595,7	597,6	598,2	590,0	586,1
Зайняті, тис чол.	539,8	542,7	547,1	548,5	535,2	536,7
Безробітні, тис чол.	55,2	53,0	50,5	49,7	54,8	49,4
Наймані працівники, тис чол.	348,8	351,2	327,7	321,5	297,0	288,1
Кількість зайнятого населення у промисловості, тис чол.	91,6	88,6	85,1	82,8	77,5	76,7
Середньомісячна номінальна з/п, грн	744	955	1202	1621	1806	2122
Середньомісячна номінальна з/п у промисловості, грн	1023	1289	1564	2088	2318	2772
Середньомісячна номінальна з/п у машинобудуванні, грн	973	1221	1437	1892	2071	2408
Наявний дохід, усього, млн грн	7516	8897	11324	15148	15689	19695

Як видно з табл. 1 кількість економічно активного населення зменшується, збільшилась кількість безробітних у 2009 році.

На 1 січня 2010 р. в області проживало 1189,5 тис осіб, з них 804,7 тис осіб мешкало в міських поселеннях, 384,8 тис осіб – в сільській місцевості. Чисельність наявного населення упродовж 2009 р. зменшилось на 6,3 тис осіб, що у розрахунку на 1000 жителів становило 5,3 особи. Загальне скорочення населення відбулось, головним чином, за рахунок природного скорочення, яке становило 5,6 тис осіб (4,7 особи на 1000 жителів), зафіксовано і міграційне скорочення – 0,7 тис осіб (0,6 особи на 1000 жителів). Чисельність економічно активного населення області скоротилась на 8,2 тис осіб у 2009 р. у порівнянні з 2008 р. [11].

Проведемо оцінку трудового потенціалу Первомайського району як одного зі складових Миколаївської області.

Місто Первомайськ та Первомайський район віднесено до депресивної території та має статус зони «Пріоритетного розвитку». Ринок праці має такі ознаки: за останні 10 років загальна кількість населення зменшилась на 23 тис осіб та складає – 101,0 тис осіб в т. ч у м. Первомайську – 67,7 тис осіб, по Первомайському району – 33,3 тис осіб,

працевдатне населення працевдатного віку складає – 60,1 тис осіб [11].

Суттєвим фактором зменшення населення є ліквідація Нижньодніпровської ракетної дивізії, в результаті якої абсолютна більшість військовослужбовців та членів їх сімей виїхали для продовження військової служби або проживання в інші райони України.

Місто є депресивною зоною, спостерігається зменшення обсягів виробництва, що проводить до масового відтоку населення (особливо молоді) як з міста, так із району в інші міста (Київ, Одеса, Харків, Дніпропетровськ та інші).

За соціальним складом ті, що звернулися до служби зайнятості – 50% це жінки, 44% – молодь у віці до 35 років, 17% – потребували особливого соціального захисту. Із загальної кількості незайнятих, які звернулись до служби зайнятості, основна частка (51%) – це громадяни, які раніше займали робочі місця, 26% – посади службовців, решту складала некваліфіковані працівники [11].

Важливими проблемами в галузі трудового потенціалу можна визнати не різницю між показниками рівня безробіття, а насамперед, невідповідність з одного боку, розміру та своєчасності виплати зарплати, що пропонується роботодавцями, а з іншого, професійно-кваліфікаційного складу осіб, котрі шукають роботу.

Проаналізувавши трудовий потенціал Миколаївського регіону можна визначити такі основні його проблеми: низький рівень заробітної плати, наявність на підприємствах заборгованості по заробітній платі, відсутність житла, відсутність необхідної роботодавцю кваліфікації незайнятих громадян, які знаходяться на обліку у центрі зайнятості.

Висновки. В Миколаївському регіоні, в тому числі у Первомайському районі існує гостре протиріччя між реальними потребами економіки і пропозицією на ринку праці. Необхідно на державному та регіональному рівні розробити комплекс заходів, спрямованих на збереження і розвиток трудового потенціалу. Пріоритетними заходами у сфері зайнятості і ринку праці повинні бути нові форми й підходи до професійного навчання та перенавчання безробітних:

- навчання на індивідуальне замовлення;
- стажування на підприємствах з подальшим працевлаштуванням;
- курси цільового призначення з наступним працевлаштуванням;
- семінари з техніки пошуку роботи, комп'ютерної грамотності, семінари цільових груп;
- групові профконсультації «Крок у професію», «Уроки реального трудового життя», семінари з учнівською молоддю, Дні відкритих дверей

центру зайнятості, економічні експерти;

– комплекс заходів щодо організації тимчасової зайнятості громадян;

– бронювання робочих місць для працевлаштування незахищених верств населення.

Особлива увага має приділятися підвищенню загального та професійно-освітнього рівня, розвитку системи освіти, приведенню рівня освітніх послуг у більш повну відповідність до потреб ринку праці.

Прискорити економічний розвиток області можливо на основі зростання інвестиційно-інноваційного потенціалу (у 2009 р. підприємствами і організаціями всіх форм власності освоєно 4022 млн грн інвестицій в основний капітал, що на 8% менше, ніж в попередньому періоді. Позитивною є динаміка інноваційного забезпечення розвитку регіону, проте в 2009 р. частка підприємств, що здійснюють інноваційну діяльну діяльність становить лише 13%, а питома вага реалізованої інноваційної продукції в загальному обсязі продукції області становила тільки 3% [11]). Перспективи подальших досліджень полягають у визначенні головних чинників, що впливають на динаміку трудового потенціалу регіону країни та побудову на їх основі математичної моделі з метою прогнозування розвитку трудового потенціалу.

1. Богиня Д. Основи економіки праці: Навч. посібн. / Дем'ян Богиня, Олена Грішнова. – К.: Знання-Прес, 2001. – 312 с.
2. Богоявленська Ю. Економіка та менеджмент праці: Навч. посібн. / Юлія Богоявленська, Євген Ходаківський. – К.: Кондор, 2005. – 328 с.
3. Бондар Н. Економіка підприємства: Навч. посібн. / Наталія Бондар, Валерій Воротін, Олег Гасвський; За заг. ред. А. В. Каліни; Міжрегіональна академія управління персоналом. – К.: МАУП, 2006. – 350 с.
4. Грішнова О. Економіка праці та соціально-трудові відносини: Підручн. / Олена Грішнова. – К.: Знання, 2004. – 535 с.
5. Економіка праці і соціально-трудові відносини: Навч. посібн. / В.М.Ковальов, В.С.Рижиков, О.Л.Єськов та ін. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 255 с.
6. Завіновська Г. Економіка праці: Навч. посібн. / Галина Завіновська; М-во освіти України. КНЕУ. – К.: КНЕУ, 2003. – 298 с.
7. Калина А. Економіка праці: Навч. посібн. для студ. вищ. навч. закл. / Алла Калина. – К.: МАУП, 2004. – 268 с.
8. Михайлов Є. П., Мерзляк А. В., Корецький М. Х., Михайлова Г. О. Економіка праці: Навч. посібн. для студ. вищ. навч. закл. III-IV рівнів акредитації з екон. спец. / Є.П. Михайлов, А.В.Мерзляк, М.Х.Корецький, Г.О.Михайлова / Дніпропетровський держ. аграрний ун-т; Гуманітарний ун-т. – Д.: Наука і освіта, 2001. – 227с.
9. Пилипенко С. Економіка праці та соціально-трудові відносини: Навч. посібн. / С.Пилипенко. – Х.: ХНЕУ, 2004. – 223с.
10. Поліщук В. Економіка праці і соціально-трудові відносини: курс лекцій / В.Поліщук. – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський держ. ун-т, РВВ, 2006. – 202с.
11. Статистичний щорічник Миколаївської області за 2010 рік/ Головне управління статистики у Миколаївській області; За ред. П.Ф. Зацаринського. – 2011. – 640с.